

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

222. An Principes laici possint statuere impedimenta dirimentia
matrimonium? Et difficultas est, an si Princeps Christianus apponeret de
facto aliquod impedimentum dirimens, non obstante hac ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76442](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76442)

RESOL. CCXXI.

An Princeps possit leges condere circa matrimonium?

Et quid circa accessoria matrimonij?

Et an circa alia accidentalia, vel accessoria possit ferre leges, v.g. circa dotem, & lucrum dotis, vel donationem inter virum, & uxorem, & sponsalitiā largitatem, & similia? Ex part. 1. tract. 2. Resolut. 128. aliās 127.

§. 1. **P**osse quidem, quantum ex se est, attamen eam potestatem sibi reservasse Pontifices, putat Sanchez tom. 2. lib. 7. disp. 3. num. 2.

Sup. hoc in Resol. seq. §. Verum & latè in alijs Resol. eius not.

Sup. hoc eū eodem Pontio infra in Resol. 216. post med. & in Resol. 140. §. 1. ante med.

Supra in tribus Resol. primis post seq.

2. At contrariam sententiam docet Basilius Pontius de matrim. lib. 7. cap. 2. num. 3. nempe, ex se non posse Principes legem aliquam constituere circa matrimonium; quòd enim materia huius Sacramenti contractus sit, non satis est, vt possit Princeps secularis leges condere ad substantiam matrimonij directe, vel indirectè pertinentes, cum ex eo, quòd ea materia per Christum sacra facta est, iam extra iurisdictionem, & potestatem facularem sit.

3. Ex his infert idem Pontius num. 4. neque circa accessoria matrimonij posse Principem facularem, ex dicto potestatis, legem ferre, si eo accessorio impeditur principale; posse tamen circa alia accidentalialia, vel accessoria, quæ non pertinent ad eius substantiam, neque ex se impediunt principale, vt verb. gratia, ferre leges circa dotem, & lucrum dotis, vel donationes inter virum, & uxorem & sponsalitiā largitatem, & similia. Vide etiam Riccium part. 1. decif. 178 & Belletum in disquis. par. 1. tit. de exemptione Clericorum a statutis secularium, §. 4. n. 43. & 44. vbi latè differunt, an Principes possint statuere aliquid contra matrimonij libertatem: Sed de hoc supra etiam satis dictum est.

RESOL. CCXXII.

An Principes laici possint statuere impedimenta dirimentia matrimonium?

Et difficultas est, an si Princeps Christianus apponeret de facto aliquod impedimentum dirimens, non obstante hac reservatione factum teneret, & matrimonium cum tali impedimento contractum validum esset?

Et an sola consuetudine possit introduci impedimentum dirimens? Ex part. 5. tract. 1. Ref. 16.

§. 1. **A**D hanc questionem respondet nouissimè Cælestinus in compen. Theol. moral. tract. 2. c. 31. n. 1. vbi sic ait: Principes fideles si præcise eorum potestas spectetur, possunt ex iusta causa statuere impedimenta matrimonium dirimentia respectu suorum subditorum tam fidelium, quam infidelium in terris suis degentium. Ita D. Thom. in 4. distinct. 34. quæst. 1. art. 1. ad 4. Et Becanus de Sacrament. cap. 49. q. 3. vbi tamen rectè norat hanc potestatem impediti posse à Pontifice respectu subditorum fidelium, non autem infidelium, quia Pontifex reservauit sibi causas matrimoniales, vt patet ex gloss. fin. cap. si quis ingenuus 2. quæst. 2. Quia verò statutum hoc est posituum humanum, & potuit à primæua sua publicatione non recipi in aliquibus Prouincijs & Regnis, vel si receptum fuit, potuit per non vsum abrogari. Hinc fit vt si in aliquo Regno & Prouincia dicto cautum esset, ne quis contraheret matrimonium parentibus renitentibus, vel etiam ipsomet Principe, sub pœna nullitatis matrimonij, edictum huiusmodi seruandum esset. Et si quis contra formam in

illo contentam celebraret matrimonialem contractum, irritus, cassus, & nullus omnino foret, prædicti statuti virtute; modò tamen sit longo vsu confirmatum, & ab immemorabili tempore ad abrogandam legem aliquam Ecclesiasticam requisito ac sufficienti receptum. Ita Cælestin. loco cit.

2. Verum ego sentio, vt alibi cursim adnotauit cum Basilio Pontio de matrim. lib. 6. cap. 1. & 2. Principem facularem ex vi suæ iurisdictionis & officij non posse statuere impedimenta dirimentia, quia matrimonium, quamuis ex se contractus quidam sit subiectus etiam Principi seculari, tamen per Christi institutionem eleuatum est ad rationem Sacramenti, itaque res sacra est, ergo non subditur ex eo tempore, potestati Principis secularis, etiam fidelis, quòd enim materia huius Sacramenti contractus sit, non satis est vt possit Princeps secularis leges condere, cum ex quo ea materia per Christum sacra facta est, iam extra eius iurisdictionem & potestatem sit, sicut licet homo ante ordinationem sit materia subiecta iurisdictioni seculari, & similiter bona & prædia, tamen post ordinationem, vel postquam donatione sacra, vel Ecclesiastica facta sunt, extrahuntur à dominio secularis Principis: & nullam neque in personas, neque in bona iurisdictionem habet. Sic ergo & in nostro casu dicendum est, postquam matrimonio accessit ratio Sacramenti. Et ita præter Pontium hanc sententiam docet Courruuius, & alij, quos citat & sequitur Doctissimus & amicissimus Patet Gaspar Hurtadus de matrim. disput. 12. difficult. 12. num. 7. Dicendum est igitur, quia contractus matrimonij in baptizatis ex institutione Christi definit esse civilis & secularis utpote factus sacer, & Sacramentum: ergo definit esse subditus potestati civili, seu seculari, quam solum habet Princeps secularis.

3. Notandum est tamen quòd licet Coninch de Sacrament. disput. 30. dub. 1. Filliucius tom. 1. tract. 10. cap. 1. num. 4. Tannerus tom. 4. disp. 38. quæst. 4. dub. 1. num. 16. & 17. Gamachus in 3. part. D. Thom. de sacram. matrim. Ochagauia de Sacram. tract. 3. de matrim. quæst. 32. num. 3. Kellisonius in 3. part. tom. 2. q. 50. art. vnic. dub. vnic. Turrianus in sum. p. 2. c. 109. dub. 5. concl. 1. Syluius in 3. p. q. 50. art. vnic. concl. 6. Ludouicus de San Iuan de sacram. matr. quæst. 6. art. 1. dub. 1. conclus. 2. Layman lib. 5. tract. 10. part. 4. cap. 1. q. 1. Sanchez de matrim. tom. 2. lib. 7. disp. 3. Mercerus de Sacram. in supplem. q. 50. vers. queritur secundò. Bonacina de matrim. 3. p. uult. 1. num. 5. Rebellius part. 2. lib. 3. q. 1. Cornejo in 3. p. tract. 6. de impedi. matrim. disput. 7. dub. 3. Villalob. in sum. tom. 1. tract. 4. diff. 1. n. 3. & 4. cum alijs, doceant Principes ex natura suæ potestatis, vt supra dixit Cælestinus, & Becanus, posse quidem impedimenta matrimonij apponere, tamen asserunt vsum huius potestatis eis interdictionem fuisse ab Ecclesia, & Summis Pontificibus reservatum. Ratio verò quare Ecclesia hoc sibi reservari potuerit, ex eo ostendi potest, quia Respublica temporalis est quòdammodo subiecta Reipublicæ spirituali, & potestas temporalis spirituali potestati, in his saltem, quæ cum spiritualibus coniuncta sunt, & ad finem spiritualem, seu supernaturalem ordinantur. Ergo potestas spiritualis potest ex iustis causis moderari potestatem facularem circa res prædictas.

4. Sed difficultas est, an si Princeps Christianus de facto apponeret aliquod impedimentum dirimens, non obstante hac reservatione factum teneret, & matrimonium cum tali impedimento contractum validum esset, quamuis ipse peccaret faciendo contra reservationem ab Ecclesia factam. Et videtur quòd sic, quia per talem reservationem non videtur ab eo ab lata

Alibi in Resol. præterea §. 1. & 2. & infra in Resol. 340. & 341.

De Immunit. Eccles. Resol. CCXXIII. 213

ablata potestas, sed solum usus illius verum respondendum est negatiue, quia taliter est interdictus Principibus secularibus huiusmodi usus; vt ab eis in contrarium facta ipso iure irrita, & nulla sint. Neque in hoc audiendus est Petrus Sotus lect. 4. de matrim. oppositum docens vt in specie tenet Cornejo vbi supra.

5. Vnde displicet mihi id, quod nostris temporibus circa presentem questionem docuit Ioannes Præpositus in 3. part. D. Thom. q. 7. de impd. matrim. dub. 1. num. 1. circa finem. vbi sic ait: Princeps secularis iuxta quosdam potest impedimenta matrimonij constituere respectu fidelium sibi subiectorum, cum Ecclesia non videatur posse restringere eius potestatem quippe qui non sit Ecclesie subiectus. Ita ille, qui reprobandum hanc sententiam, videtur tanquam probabilem admittere opinionem Petri Soto, quam omnes Doctores citati tanquam falsam & improbabilem resellunt, & maxime illi, qui mecum sentiunt Principes laicos etiam ex vi suæ iurisdictionis non posse fidelibus subditis impedimenta matrimonij apponere, quod non solum docuere recentiores citati, sed etiam veteres, vt D. Bonauentura in 4. dist. 42. art. 2. quest. 2. Richardus art. 2. quest. 2. & Paludanus quest. 1. art. 2. Et hæc olim Romæ anno 1634. adnotaueram, cum ibi inter viros doctos, occasione cuiusdam matrimonij magni Dynastæ quæstio hæc ardentem ageretur. An verò sola consuetudine possit introduci impedimentum ditimens, agit Cornejo in 3. pract. 6. de impd. matrim. disp. 7. dub. 4. per totum, & alij DD. superius à me citati.

RESOL. CCXXIII.

An valeat statutum, in quo cauetur, ne filia, vel filius possit contrahere sine consensu Patris, alia cadat ab hereditate?

Et ex doctrina huius Resolutionis aliqua alia circa hoc inferatur, & explanantur valde notanda, & menti tenenda.

Et etiam queritur, an statutum puniens contrahentes matrimonium cum hominibus alterius Ciuitatis infringat Ecclesiasticam libertatem?

Et an Pater incurrat excommunicationem Concilij, si iniuste impediat matrimonium filiorum?

Et an Testator possit disponere, vt sua filia nubat de consilio alicuius? Ex part. 1. tract. 2. Ref. 75. alia 74.

§. 1. **A**liqui affirmatiuum sententiam docuerunt: & ita ex Soto docet Ledesma in sum. tom. 2. in Addit. ad Matr. cap. 7. concl. 5. fol. mibi 57. vbi defendit legem quandam Hispaniæ ita decernentem, vbi sic ait. [Esta sententia tiene el Padre Maestro Soto, y otros Doctores. La razón es, porque el casarse sin la voluntad de los padres es contra la ley natural, y es pecado, que perturba la paz de la Republica, como se ve la experiencia. Luego justamente las leyes pueden castigar el tal pecado.] Ita ille. Et idem ex neotericis tradit Cancet p. 1. cap. 24. num. 4. & p. 3. cap. 11. num. 4. & testatur, in senatu Regio Cathalonix ita fuisse iudicatum, 1. Octobr. 1605. Vnde etiam Menchac tract. de success. creat. §. 10. num. 628. & Lup. in repet. cap. per verba. not. 3. §. 3. num. 9. de donat. inter vir. & vxor.

2. Sed meritò aduersus dictam legem insurgunt etiam Doctores Hispani, vt Couarru. super. 4. decr. p. 2. cap. 3. §. 3. m. 5. 6. & 7. & nouissimè Franciscus Molinus de ritu nupt. lib. 2. differ. 7. num. 14. Veracru. in specul. coniug. 3. art. 10. concl. 3. trat. 2. Corduba in tr. cas. consilien. q. 171. Nauarrus in Manuali, cap. 14. num.

15. Molina de primog. lib. 2. cap. 16. num. 6. Gutierrez pract. quest. lib. 2. quest. 1. num. 2. Matienzo in leg. 1. tit. 1. gloss. 4. num. 2. lib. 5. & alij penes ipsos. Et ratio est: quia disponit de spiritualibus; & ideo est contra libertatem Ecclesiasticam: & ita etiam Ludou. Mor. conf. 97. num. 8. vbi multos adducit. Martin. Vran. lib. 1. conf. 4. num. 33. R. aufner lib. 1. conf. 10. & alij. Vnde statutum puniens contrahentes matrimonium cum hominibus alterius ciuitatis, infringit Ecclesiasticam libertatem, & non est validum. Ita Ludou. Mor. conf. 96. n. 9. & alij. Vide Carolū de Grassis de effect. eber. eff. 2. n. 81. & sequ. & nouissimè Belletrom in disquis. cler. par. 1. tit. 6. §. 4. num. 43. vbi sic ait. [Neque viua legum habent leges, quæ inferunt penas matrimonium contrahentibus sine parentum consensu, etsi Principes eas tulerint ad honestatē persuadendam, quæ consistit in exigendo parentum consensu ab ipsis filiis ad conjugalem contractum; non tantē habet vim, cum id spectet ad Summ. Pontificem: laici etenim nihil possunt statuere, quod matrimonij libertatem consensum impediatur, etiam circa accidentia ipsi matrimonio.] Ita ille, qui adducit nouem Doctores pro hac sententia: vnde de illa non est dubitandum, vt ex aliis iuribus, & rationibus probat Martha de iuris. part. 4. cent. 1. cas. 80. num. 5. vbi num. 11. notat, hoc procedere, si in statuto requiritur consensus de necessitate: secus autem si de consilio: quia si testator potest disponere, vt eius filia nubat de consilio alicuius: ergo & id poterit induci per statutum.

3. Notandum est etiam, quod in Concilio Tridentino sess. 24. cap. 9. sic habetur: [Præcipit Synodus omnibus, cuiuscunque gradus, dignitatis, & conditionis existant, sub anathematis pena, quam ipso facto incurrant ne quouis modo, directe, vel indirecte, subditos suos, vel quoscunque alios cogat, quominus liberè matrimonia contrahant.] Ex quibus verbis videant ministri laici, ne statuendo aliquid circa matrimonia, incurrant in dictam excommunicationem: in quam minimè incurrerent Reges, & Imperatores, si talia statuta efficerent, quia oportet illos exprimere, vt alibi expressit Concilium sess. 11. de reform. & in Bulla Cœnæ, vt notat Henriquez lib. 11. cap. 6. num. 6. in Glossa, lit. G. & Gutierrez tract. de matrim. cap. 79. num. 12. Neque etiam talem excommunicationem incurreret pater; si iniuste impediret matrimonium filiorum: quidquid in contrarium asserat Martha vbi sup. de iuris. 4. cent. 1. cas. 71. num. 23. Et ita docet Sanchez de matr. tom. 1. lib. 4. disp. 22. num. 8. Nauarrus in sum. cap. 27. num. 150. Molina tract. 2. disp. 176. Henriquez, & Gutierrez, vbi supra, cum aliis. Ex his omnibus apparet, patrem non debere, neque posse in foro conscientie exheredare filiam, etiam stantibus his legibus, si nupserit contra eius voluntatem; nec posse Confessarium absoluerē patrem in articulo mortis, nisi prius reuocet testamentum vbi eam exheredauit.

4. Post hæc scripta inuenio Ioan. Valerum in suis differentiis vtriusque fori, verb. matrimonium, differ. 1. hanc questionem tractare, & nobiscum sentire. Vnde miror, Rebelleum p. 2. lib. 2. p. 14. sect. ult. 29. contrarium docere: quia tales leges tantum per accidens derogant libertati Ecclesiasticæ: ergo non sunt iniuste, & inualidæ, vt docet Caietanus in sum. verb. excomm. cas. 31. & 37. Nauarr. cap. 21. num. 120.

5. Sed hanc sententiam Nauarri, & Caietani supra refutauimus: ergo non est audiendus Rebelleus. Ad illud verò, quod asserit Ledesma, quod dictæ leges sunt latae propter bonum commune, vt conferretur pax, & concordia inter ciues; respondeo, quod vtilitas publica, & bonum commune non confert iurisdictionem laicis. Vt possint statuere aliquid in detrimentum

Sup. hoc in tom. 2. tr. 6. Ref. 58. §. Notandum est. in fine.